

بررسی استقرار مشارکت مردمی در مدیریت شبکه‌های آبیاری گتوند و عقیلی

صائب خوش نواز^۱، حامد محمودی کوهی^۲

۱- گروه آبیاری و زهکشی، واحد شوشتر، دانشگاه آزاد اسلامی، شوشتر، ایران

۲- گروه آبیاری و زهکشی، واحد شوشتر، دانشگاه آزاد اسلامی، شوشتر، ایران

تاریخ دریافت: ۱۳۹۶/۰۷/۱۰

تاریخ پذیرش: ۱۳۹۶/۰۷/۲۵

چکیده

واگذاری یا انتقال مدیریت آبیاری را در یک تعریف کلی می‌توان به عنوان کاهش نقش دولت و توسعه نقش بهره‌برداران آب در بخش مدیریت آبیاری دانست. مشارکت فرآیندی است که به افراد بهره‌بردار در کلیه مراحل برنامه، فرصت اظهار نظر داده و نظارت آنان را در مراحل برنامه‌ریزی و اجرای برنامه دخالت می‌دهد. لذا ضروری است، مشارکت کشاورزان عضو تشکل آب‌بران در مدیریت شبکه‌های آبیاری مورد بررسی قرار گیرد. در این راستا، جامعه آماری با ۴۲۲۰ نفر از تشکل آب‌بران انتخاب شد و با توجه به اینکه نمونه‌گیری در دو شبکه آبیاری با ویژگی‌های خاص خود صورت می‌گرفت، نمونه‌گیری مورد استفاده در این پژوهش نمونه‌گیری تصادفی طبقه‌ای با انتساب متناسب بود و در هر یک از شبکه‌ها نمونه‌ها به تناسب اینکه در بالادست میانه و یا پایین دست شبکه مستقر باشند انتخاب شدند. برای تعیین حجم نمونه از جامعه آماری، از جدول کرجسی و مورگان استفاده و حجم نمونه ۳۶۴ نفر برآورد شد و در نهایت تعداد ۳۵۱ پرسشنامه جمع‌آوری و تحلیل شد. پس از تکمیل پرسشنامه‌ها، داده‌های کمی موجود در پرسشنامه، کدگذاری و توسط نرم افزار SPSS تحلیل آماری شدند. پس از تجزیه و تحلیل داده‌ها مشخص گردید، مشارکت، موجب افزایش مسئولیت‌پذیری و رضایت‌مندی کشاورزان در نگهداری و بهره‌برداری از شبکه‌های آبیاری می‌شود. در نهایت نتیجه گرفته شد، مدیریت مشارکتی در مقایسه با بخش مدیریت دولتی بر عملکرد شبکه‌های آبیاری و زهکشی کارون بزرگ نقش موثرتری بازی می‌کند.

واژه‌های کلیدی: مشارکت مردمی، مدیریت شبکه آبیاری

مقدمه

و نقطه نظرات مردم در رابطه با طرح و نحوه همکاری آنان در احداث و بهره‌برداری شبکه‌های آبیاری منجر به پیشنهادها و مؤثر به منظور ساماندهی و تجهیز و نوسازی اراضی کشاورزی و پایداری شبکه‌های آبیاری خواهد شد. بنابراین، توسعه پایدار یعنی بهره‌برداری از منابع طبیعی با در نظر گرفتن کلیه ابعاد زیست‌بومی، فرهنگی، اجتماعی و غیره از طریق مشارکت مردم با سازماندهی یکپارچه و هماهنگی منابع موجود، می‌باشد (بقایی و همکاران، ۱۳۹۰). مشارکت فرآیندی است که به افراد بهره‌بردار در کلیه مراحل برنامه، فرصت اظهار نظر داده و نظارت آنان را در مراحل

با توجه به محدود بودن منابع آب در کشور و با عنایت به بالابودن هزینه‌های اجرایی ایجاد توسعه پایدار در بخش آب، مشارکت مردم در طرح‌های توسعه منابع آب مورد توجه قرار گرفته است. مشارکت مردم، با رفع موانع و راهکارهای نوین، موجبات نگهداری و حفاظت هرچه بهتر از تأسیسات توزیع و انتقال آب را به دنبال خواهد داشت. از طرفی با حضور کشاورزان در عرصه اجراء و بهره‌برداری طرح‌ها، صرفه‌جویی در هزینه‌ها و تسریع در اجراء و استفاده بهینه آب از دستاوردهای این امر به شمار می‌رود. آشنایی با دیدگاه

آسیب‌پذیری، معانی و مفاهیم متفاوتی از مشارکت را در پی خواهند داشت (تصدیقی، ۱۳۹۰).

مشارکت و سرمایه اجتماعی دارای رابطه متقابل هستند، در نتیجه درباره نقش بالقوه کشاورزان و مؤسسات محلی‌شان در پذیرش برنامه‌های ترویج و توسعه، سرمایه اجتماعی را هم بایستی مدنظر قرار دهیم. اعتماد اجتماعی، انسجام اجتماعی و مشارکت اجتماعی را شکل‌های مختلف سرمایه اجتماعی می‌داند (حامد مقدم، ۱۳۷۹).

برای دستیابی به امنیت غذایی خانوار و پیشرفت جوامع روستایی در مسیر توسعه، ضروری است که اقشار مختلف کشاورزان در قالب گروه‌ها و تشکل‌های مختلف سازمان یافته و در برنامه‌ها مشارکت نمایند. مشارکت فرآیندی است که در آن سهام‌داران سیاست‌های طرح‌ریزی، موقعیت‌های سرمایه‌گذاری و تصمیمات مدیریتی که بر اجتماعات آنها اثرگذار خواهد بود را تحت تأثیر خود قراردادده و حس لازم و ضروری مالکیت را برقرار می‌سازد (شریفی، ۱۳۸۸).

با توجه به اهمیت این موضوع، مطالعات بسیاری در کشور انجام گرفته است. شریفی (۱۳۸۸) در تحقیقی به بررسی عوامل مؤثر بر مشارکت بهره‌برداران در شبکه آبیاری و زهکشی اراضی زیر سد جیرفت در استان کرمان پرداخت. نتایج تحلیل رگرسیون به روش گام به گام نشان داد، شش متغیر انسجام اجتماعی، میزان وابستگی به آب سد، مدیریت مطلوب سازمان آب منطقه‌ای، رضامندی، سابقه فعالیت کشاورزی و هماهنگی بین نهادهای مسئول بیش از ۷۰ درصد تغییرات مشارکت در شبکه‌های آبیاری را تعیین می‌کنند. توتونچی (۱۳۸۹) در تحقیقی به بررسی شناسایی عوامل مؤثر بر مشارکت گندم‌کاران شهرستان دزفول در مدیریت شبکه‌های آبیاری و زهکشی پرداخت. نتایج مطالعه نشان داد، بین متغیرهای مشارکت اجتماعی، نگرش به مشارکت در

برنامه‌ریزی و اجرای برنامه دخالت می‌دهد. در این فرآیند هزینه‌ها و منافع حاصل از اجرای برنامه بین تمام افراد تقسیم می‌شود و امکان افزایش کارایی برنامه‌های توسعه‌ای را فراهم می‌آورد (لیپین و همکاران^۱، ۲۰۱۲). تجربه نشان داده‌است، بسیاری از برنامه‌های توسعه‌ای که توسط عوامل خارجی اجرا و حمایت می‌شوند، پایدار نبوده و به مرور زمان دچار مشکل می‌شوند در حالی که افزایش مشارکت مردم روستایی به طور فعال و پویا، باعث نگهداری و حفظ پایداری پروژه‌های توسعه می‌گردد. حمایت سیاسی، احساس مالکیت بر پروژه و حفظ نظام‌های خدمات‌رسانی، از جمله مزایای مشارکت در این زمینه است. افزون بر این، مشارکت، امکان استفاده کارآمدتر از منابع موجود برای دستیابی به اهداف پروژه‌های توسعه را فراهم می‌سازد. به عنوان مثال مشارکت از طریق کاهش سوءتفاهم و اختلافات احتمالی، باعث ذخیره زمان و انرژی برای فعالیت‌های مفیدتر می‌شود. از طرفی وقتی مردم مسئولیت انجام برخی از کارها را می‌پذیرند، غالباً نیاز به منابع و نیروی انسانی پرهزینه خارجی کمتر می‌شوند (اسمیت و همکاران^۲، ۲۰۱۵).

با توجه به اینکه در فرآیندهای توسعه پایدار، انسان‌ها بازیگران و مجریان اصلی توسعه به حساب می‌آیند پس مشارکت‌های مردمی در توسعه پایدار اهمیتی بیش از پیش می‌یابد. بنابراین می‌توان گفت که مشارکت مساله‌ای است که تمام وجود پایداری را احاطه کرده است و بدون بحث پایداری بی‌معنی خواهد بود. در حقیقت می‌توان برداشت‌ها و تفاسیر مختلفی از مقوله مشارکت داشت که در ارتباط نزدیک و مستقیم با مفهوم استنباط شده از توسعه و زمینه غالب آن قرار می‌گیرد. چنان که توسعه در مفهوم مدرنیزاسیون و پیشرفت اقتصادی، توسعه در مفهوم برنامه‌ریزی مشترک و حل مسأله و در نهایت توسعه در مفهوم و زمینه فراگیری اجتماعی، بهبود عدالت و کاهش

مدیریت شبکه‌های آبیاری و زهکشی، شرکت در کلاس‌های آموزشی، میزان زمین آبی تحت کشت گندم، میزان زمین زراعی تحت مالکیت، نوع منبع آب، میزان درآمد حاصل از کشاورزی، عملکرد محصول گندم، نوع نظام بهره‌برداری و تنوع کشت با متغیر وابسته مشارکت در مدیریت شبکه‌های آبیاری و زهکشی رابطه مثبت و معنی‌داری وجود دارد. آقاپور (۱۳۸۸) در مطالعه‌ای به بررسی عوامل مؤثر بر پذیرش تشکل‌های مردمی مرتبط با آب در شهرستان گتوند پرداخت. نتایج مطالعه نشان داد، ویژگی اجتماعی، اقتصادی، فردی و شغلی کشاورزان در احتمال پذیرش مشارکت در مدیریت منابع آبی منطقه مؤثر بوده و از جمله متغیرهای تاثیرگذار، تحصیلات، درآمد، تجربه کشاورزی، تملک بر زمین‌های زراعی و داشتن شغل غیر کشاورزی اشاره نمود که در این میان تحصیلات با توجه به اثر نهایی این متغیر، بیشترین تأثیر مثبت را نشان داد و دو عامل جمعیت خانوار و داشتن تنوع تولیدی از عواملی بودند که تأثیر منفی بر احتمال پذیرش تشکل‌ها داشتند. فهام و همکاران (۲۰۰۸) در مطالعه‌ای با عنوان بررسی عوامل مؤثر بر مشارکت روستاییان بر مدیریت منابع آب و خاک در حوضه حبله رود به نتیجه رسیدند که اندازه خانوار، تعداد دفعات سفر به شهر، سطح مشارکت در پروژه‌های قبلی، آگاهی از اهداف طرح، آگاهی از تأثیرات مخرب بر منابع طبیعی، تماس با کارشناسان فنی و بازدید از پروژه‌های نمونه، همبستگی مثبت و معنی‌داری با سطح مشارکت روستاییان در منابع آب دارند. همچنین سطح مشارکت در کلاس‌های ترویجی رابطه مثبت و معنی‌داری با سطح مشارکت روستاییان در منابع آب دارد و بین میزان درآمد حاصل از شغل دوم با میزان مشارکت روستاییان رابطه منفی و معنی‌داری وجود دارد. مطالعه عزیزی خالخیلی و زمانی^۲ (۲۰۰۹) در مورد سازه‌های مؤثر بر مشارکت

کشاورزان در شبکه آبیاری سد درودزن در استان فارس نشان داده است تعداد خانوار، وابستگی به سد و سطح تحصیلات کشاورزان از مهمترین عوامل در جلب مشارکت مردم در مدیریت آن بوده‌اند. توکلی و همکاران (۱۳۹۱) نیز در مطالعه‌ای با عنوان "بررسی مشارکت مردمی در رابطه با سطح توسعه روستایی مطالعه موردی: روستای گرم سالاررضا" نشان دادند، بین مشارکت و سطح توسعه یافتگی روستاها در سطح ۹۵٪ رابطه معنی‌داری وجود دارد. یعنی هر چه میزان مشارکت بیشتر باشد توسعه روستا در سطح بالاتری قرار می‌گیرد. منفرد (۱۳۹۱) نیز در تحقیقی با عنوان "تعیین کننده‌های مشارکت کشاورزان در تعاونی‌های تولید: مورد مطالعه استان بوشهر" نتیجه گرفت، خدمات آموزشی ترویجی، دانش فنی، استفاده از رسانه‌ها، نگرش نسبت به تعاونی و روابط کارکنان جهاد کشاورزی با میزان مشارکت کشاورزان در تعاونی‌ها در سطح ۹۹٪ دارای رابطه معنی‌داری است. میرزایی و میردامادی (۱۳۹۱) در مطالعه‌ای با عنوان "سازه‌های مختلف تأثیرگذار بر تمایل کشاورزان استان گلستان به مشارکت در تشکل‌های آب‌بران" نتیجه گرفتند، متغیرهای فاصله مزرعه تا مرکز خدمات کشاورزی، میزان اراضی کشاورزی، سطح زیرکشت آبی، درآمد سالانه زراعی، استفاده از منابع اطلاعاتی و میزان تماس‌های ترویجی با تمایل کشاورزان به مشارکت در تشکل‌های آب‌بران رابطه معنی‌داری دارند. نجفی و شیروانیان (۱۳۹۲) در مطالعه‌ای اقدام به بررسی موانع مشارکت آب‌بران در مدیریت شبکه‌های آبیاری و زهکشی درودزن استان فارس نموده‌اند. نتایج مطالعه حاکی از آن بود، بطور کلی میزان مشارکت آب‌بران در مراحل مختلف طرح تکمیلی شبکه آبیاری و زهکشی درودزن در سطح پایینی قرار دارد. این در حالی است که بر اساس بخش دیگری از یافته‌های مطالعه، آب‌بران نیاز به مشارکت را احساس کرده‌اند.

1-Faham

2-Azizi Khalkheili

براساس نتایج مطالعه، موانع مشارکت در محدوده شبکه آبیاری و زهکشی درودزن، به ترتیب اولویت عبارتند از: سازمان‌های دولتی، سازمان‌های محلی، مشکلات اقتصادی آب‌بران، عدم کفایت، تفاهم و همکاری موجود بین آب‌بران، عدم توجه کافی به آموزش و ترویج و ناکافی بودن آب توزیعی بین آب‌بران. در این تحقیق، استقرار نظام مشارکت مردمی در مدیریت شبکه‌های آبیاری گتوند و عقیلی و همچنین ویژگی‌های فردی - اقتصادی و اجتماعی بهره برداران دارای حقابه و نقش بهره برداران در مدیریت، حفاظت و نگهداری، انتقال و توزیع آب شبکه مورد بررسی قرار گرفت.

مواد و روش‌ها

شرکت بهره برداری از شبکه‌های آبیاری و زهکشی کارون بزرگ (گتوند) از شرکت‌های زیرمجموعه سازمان آب و برق خوزستان و وزارت نیرو بوده و وظیفه آن تأمین آب مشترکین خود (عموماً کشاورزان و شرکت‌های زراعی) از محل رودخانه کارون می‌باشد. این شرکت در حال حاضر مدیریت (وظیفه نگهداری و بهره برداری) چندین شبکه آبیاری که همگی آنها از محل رودخانه کارون آبیاری می‌کنند، شامل شبکه آبیاری گتوند، عقیلی، دیمچه، میان آب شوشتر، شمال شرق اهواز، شرق گرگر و شرق شعبیه را به عهده دارد. آب این شبکه‌ها عموماً در بخش کشاورزی و اندکی از آن نیز در بخش‌های صنعت، پرورش ماهی، دام و طیور و شرب مورد استفاده قرار می‌گیرد. شبکه آبیاری گتوند از شمال به اراضی منابع طبیعی گتوند و جاده شوشتر - دزفول و از شرق به کوه‌های عقیلی و رودخانه کارون و از غرب به منطقه شعبیه و رودخانه دز و رودخانه شور و از جنوب به شهرستان شوشتر و رودخانه کارون محدود می‌گردد. با عبور رودخانه کارون و دز این منطقه یکی از پرآب‌ترین مناطق کشور می‌باشد و تمام آب منطقه از رودخانه کارون در محل سد انحرافی گتوند تأمین

می‌شود. عمده محصولات کشاورزی منطقه شامل گندم، جو، ذرت، سبزیجات، صیفی جات، یونجه، سودانگراس، برنج، مرکبات، نیشکر، چغندر قند و بطور کلی به استثنای محصولات سردسیری کلیه محصولات در این منطقه کشت می‌شوند. مساحت ناخالص شبکه‌های آبیاری گتوند ۴۷۷۱۰ هکتار، مساحت خالص شبکه‌های آبیاری ۳۷۰۰۰ هکتار که شبکه آبیاری عقیلی با مساحت ۷۲۲۵ هکتار (ناخالص) و شبکه آبیاری گتوند با مساحت ۷۲۱۵ هکتار (ناخالص) که هر دو شبکه در اختیار زارعین و خرده مالکین مناطق گتوند و عقیلی قرار دارند و شبکه آبیاری دیمچه (کشت و صنعت کارون) ۳۳۲۷۰ هکتار ناخالص که اراضی قابل کشت نیشکر پیش بینی شده ۲۴۹۴۸ هکتار و بقیه غیر قابل کشت نیشکر و در اختیار شرکت غیر نیشکری کارون قرار دارند. ظرفیت نهایی کانال اصلی گتوند ۹۲/۵ متر مکعب در ثانیه که مناطق گتوند و دیمچه را تأمین آب می‌نماید و ظرفیت نهایی کانال اصلی عقیلی ۱۲ متر مکعب در ثانیه که منطقه عقیلی را تأمین آب می‌نماید. زهکش‌های شبکه‌های گتوند همگی از نوع روباز می‌باشند که بعضی از آنها خط القهر منطقه بوده و بصورت زهکش مادر از آنها استفاده می‌شود (زهکش طبیعی)؛ ولی به منظور جمع‌آوری آب‌های اضافی آبیاری و آب‌های حاصل از بارندگی بستگی به نیاز منطقه زهکش‌هایی احداث شده است که کلیه آنها به زهکش مادر منطقه می‌ریزند و در نهایت به رودخانه کارون منتهی می‌شوند (احتمالی، ۱۳۷۶). تحقیق حاضر از نوع تحقیقات کاربردی و از لحاظ روش تحقیق، توصیفی و تحلیلی از نوع علمی - مقایسه‌ای است. در تحقیق توصیفی با استفاده از مطالعه کتابخانه‌ای و روش‌های میدانی، جمع‌آوری اطلاعات صورت گرفته و یافته‌های حاصل با آمارهایی نظیر درصد، فراوانی، میانگین، انحراف معیار و واریانس توصیف می‌گردد. در این نوع تحقیق، با استفاده از نتایج تحقیقات بنیادی به منظور بهبود و به کمال رساندن رفتارها، روش‌ها، ابزار، وسایل، تولیدات، ساختارها و

به تناسب اینکه در بالادست میانه و یا پایین دست شبکه مستقر باشند انتخاب شدند. برای تعیین حجم نمونه از جامعه آماری، از جدول کریجسی و مورگان^۱ استفاده شد و حجم نمونه ۳۶۴ نفر برآورد گردید و در نهایت تعداد ۳۵۱ پرسشنامه جمع‌آوری و تحلیل شد. جدول شماره ۱ جامعه، نمونه آماری و پرسشنامه‌های جمع‌آوری شده را به تفکیک شبکه آبیاری گتوند و عقیلی نشان می‌دهد.

برای گردآوری اطلاعات از دو روش مطالعه کتابخانه‌ای و مطالعه میدانی استفاده شد. ابتدا اسناد، مدارک، کتاب‌ها، مجله‌های علمی و منابع اینترنتی و نظرات کارشناسان خبره مورد بررسی قرار گرفت و از نتایج بررسی‌های انجام شده در زمینه موضوع تحقیق در شناسایی متغیرهای تحقیق، تدوین چارچوب نظری و استخراج متغیرها و فرضیه‌های تحقیق استفاده شد. در مطالعه میدانی برای به دست آوردن اطلاعات مورد نیاز تحقیق با استفاده از پرسش‌نامه، مشاهده و مصاحبه به جمع‌آوری اطلاعات لازم برای دستیابی به اهداف و پاسخ پرسش‌های تحقیق اقدام شد.

الگوهای مورد استفاده جوامع انسانی انجام می‌شود. به لحاظ اینکه هدف تحقیق حاضر پیاده سازی نظام کارای مدیریت در شبکه های فرعی آبیاری دشت عقیلی و گتوند است می توان آن را یک تحقیق کاربردی به حساب آورد. بسته به نوع تحقیق و موضوع آن برای انجام تحقیق می توان روش های گوناگونی به کار برد و معمولاً محققان در مورد تعریف مشخص از انواع روش ها اتفاق نظر نداشته و بر این اساس تقسیم بندی های متفاوتی از روش های تحقیق به عمل آورده اند. جامعه آماری تحقیق حاضر راه کشاورزان عضو تشکل آب بران در شبکه های آبیاری گتوند و عقیلی در استان خوزستان تشکیل داده، بنابر آمارهای ارائه شده تعداد جامعه آماری کشاورزان این تشکل ها برابر با ۴۲۲۰ نفر بهره بردار بودند. با توجه به اینکه نمونه گیری در دو شبکه آبیاری با ویژگی های خاص خود صورت گرفت، نمونه گیری استفاده شده در این پژوهش از نوع نمونه گیری تصادفی طبقه ای با انتساب متناسب بود و در هر یک از شبکه ها نمونه ها

جدول ۱- جامعه و نمونه آماری تحقیق

جامعه آماری	جامعه آماری	نمونه آماری	پرسشنامه جمع‌آوری شده
شبکه آبیاری گتوند	۲۰۲۷	۱۷۵	۱۶۶
شبکه آبیاری عقیلی	۲۱۹۳	۱۸۹	۱۸۵
مجموع	۴۲۲۰	۳۶۴	۳۵۱

گویه، بخش سوم به رضایت‌مندی اختصاص داشت با ۷ گویه و بخش چهارم تأمین آب با ۶ گویه بود. در پرسشنامه طراحی شده، برای همه گویه‌ها از طیف لیکرت استفاده شد و به این ترتیب برای گزینه‌های خیلی زیاد، زیاد، متوسط، کم به ترتیب ضرایب ۴، ۳، ۲ و ۱ در نظر گرفته شد. به منظور تعیین روایی ابزار تحقیق، از روش پانل متخصصان استفاده شده است.

اطلاعات مندرج در پرسشنامه از طریق شناسایی و استخراج متغیرهای مورد نیاز از مطالعات کتابخانه‌ای و جستجوی منابع اینترنتی، پیشینه‌ی نگاشته‌ها و مبانی نظری تحقیق تهیه شد. پرسشنامه‌ی طراحی شده شامل چهار بخش بود. بخش اول به ویژگی های فردی و حرفه ای اختصاص داشت. بخش دوم مربوط به مشارکت در مدیریت شبکه‌های آبیاری بود، به ۷

بودن پرسشنامه از آنها نظرخواهی شد. در پایان پرسشنامه نهایی تهیه و آماده سنجش پایانی شد. به منظور تایید پایایی پرسشنامه‌ی طراحی شده قبل از ورود به مرحله‌ی جمع‌آوری اطلاعات در مقیاس وسیع، از یک مطالعه‌ی پیشاهنگ ۳۰ پرسشنامه‌ای که در نزدیک‌ترین روستاها نسبت به شبکه‌های آبیاری و خارج از نمونه‌ی توزیع گردید، استفاده شد و نتایج ضریب الفای کرونباخ بدست آمده، حاکی از قابل قبول بودن اعتبار پرسشنامه برای انجام تحقیق بود.

به این ترتیب که چندین نسخه از پرسشنامه طراحی شده را در اختیار اساتید، کارشناسان و متخصصانی مرتبط با موضوع مشارکت بهره‌برداران در مدیریت منابع آب، قرار داده شد و از آنان خواسته شد که درباره محتوی سؤالات، شکل و ظاهر پرسشنامه نظرات خود را بیان کنند. سپس پرسشنامه را جمع‌آوری و با استفاده از نتایج حاصله از نظرات متخصصان و کارشناسان، پرسشنامه اصلاح شد. در گام بعدی تعدادی از پرسشنامه‌های اصلاح شده را با استفاده از تعدادی از مخاطبین تحقیق تکمیل نموده و درباره روشن و گویا

جدول ۲- آلفای کرونباخ متغیرهای پژوهش

متغیر	میزان آلفا
مدیریت مشارکتی	۰/۷۵
رضایتمندی	۰/۷۱
تامین آب	۰/۸۶

معیار) و آمارهای استنباطی (همبستگی، مقایسه میانگین و رگرسیون) بود. متغیرهای مورد بررسی در این پژوهش شامل متغیرهای وابسته و مستقل بودند. جدول شماره ۳، اجزاء متغیرهای مستقل و وابسته را به تفکیک نشان می‌دهد.

پس از تکمیل پرسشنامه‌ها، داده‌های کمی موجود در پرسشنامه، کد گذاری و توسط نرم افزار SPSS مورد تجزیه و تحلیل آماری قرار گرفت. آزمون‌های آماری مورد استفاده برای این بخش از داده‌ها شامل آمارهای توصیفی (فراوانی، درصد فراوانی، درصد فراوانی تجمعی، میانگین، بیشینه و کمینه، انحراف

جدول ۳- متغیرهای وابسته و مستقل پژوهش

نام متغیر	تعداد گویه	نوع متغیر	مقیاس
مدیریت مشارکتی	۷	وابسته	رتبه‌ای
رضایتمندی	۷	وابسته	رتبه‌ای
تامین آب	۶	وابسته	رتبه‌ای
سن		مستقل	فاصله‌ای
جنسیت		مستقل	فاصله‌ای
وضعیت تاهل		مستقل	اسمی
سطح تحصیلات		مستقل	رتبه‌ای
میزان اراضی		مستقل	اسمی

نتایج

نظر به اهمیت شناخت ویژگی‌های فردی و حرفه‌ای نمونه تحقیق در درک و تفسیر یافته‌ها، این اطلاعات در جدول شماره ۴ توصیف شده‌است.

جدول ۴- توزیع فراوانی پاسخگویان

بر اساس	نوع	فراوانی	درصد	درصد تجمعی
سن	< ۴۵ سال*	۲۴۱	۶۸/۷	۶۸/۷
	> ۴۵ سال*	۱۱۰	۳۱/۳	۱۰۰
وضعیت تاهل	متاهل	۳۰۶	۸۷/۲	۸۷/۲
	مجرد	۴۵	۱۲/۸	۱۰۰
جنسیت	مرد	۳۴۳	۹۷/۷	۹۷/۷
	زن	۸	۲/۳	۱۰۰
مدرک تحصیلی	بی سواد	۳۰	۸/۵	۸/۵
	ابتدایی	۱۴۳	۴۰/۷	۴۹/۳
	راهنمایی	۱۱۲	۳۱/۹	۸۱/۲
	دیپلم	۴۸	۱۳/۷	۹۴/۹
	بالتر از دیپلم	۱۸	۵/۱	۱۰۰
تعداد قطعات زمین	< ۱ هکتار	۳۴	۹/۷	۹/۷
	۱ تا ۲ هکتار	۱۱۲	۳۱/۹	۴۱/۶
	۲ تا ۵ هکتار	۱۳۹	۳۹/۶	۸۱/۲
	> ۵ هکتار	۶۶	۱۸/۸	۱۰۰

به منظور شناسایی مهم‌ترین اولویت‌های موثر در خصوص مشارکت و رضایت‌مندی از ۷ گویه و تأمین آب از ۶ گویه در مدیریت شبکه‌های آبیاری با مدیریت مشارکتی در قالب طیف لیکرت استفاده شد. اولویت‌بندی گویه‌ها بر اساس ضریب تغییرات انجام شد. نتایج حاصل از آنها در جدول ۵ نشان داده شد.

مطابق جدول شماره ۴ میانگین سنی پاسخگویان تقریباً ۴۳ سال، انحراف معیار تقریباً ۱۰ سال، کمینه و بیشینه سن پاسخگویان به ترتیب ۲۵ و ۶۵ سال بود. اکثریت افراد پاسخ دهنده متاهل و مرد بودند. همچنین میانگین و انحراف معیار میزان اراضی آبی پاسخگویان به ترتیب ۲/۶۷ و ۰/۸۸۹ سال و کمینه و بیشینه زمین پاسخگویان نیز به ترتیب ۱ و ۲۳ هکتار بود.

جدول ۵- اولویت‌بندی گویه‌ها در مدیریت شبکه آبیاری با مدیریت مشارکتی

ردیف	گویه‌ها در مدیریت شبکه‌های آبیاری	بسیار زیاد (۱)	زیاد (۲)	متوسط (۳)	کم (۴)	تعمیرات معیار	میانگین رتبه	CV
گویه‌های مشارکت	۱	۱۴	۸۴	۱۵۲	۱۰۱	۰/۲۵۷	۲/۹۶	۰/۰۸۶
	۲	۲	۲۳	۱۰۷	۲۱۹	۰/۶۴۳	۳/۵۴	۰/۱۸۱
	۳	۲۲	۱۱۶	۱۷۱	۴۲	۰/۷۶۷	۲/۶۶	۰/۲۸۸
	۴	۲۷	۱۴۲	۱۳۶	۴۶	۰/۸۱۳	۲/۵۷	۰/۳۱۶
	۵	۵۲	۱۱۷	۱۴۸	۳۴	۱/۰۴	۲/۴۶	۰/۴۲۲
	۶	۹۴	۱۰۲	۱۰۸	۴۷	۱/۰۰	۲/۳۰	۰/۴۳۴
	۷	۱۷۴	۱۱۳	۳۶	۲۸	۰/۹۳۰	۱/۷۶	۰/۵۲۸
گویه‌های رضایتمندی	۱	۶	۶۹	۱۳۰	۱۴۶	۰/۸۱	۳/۱۸	۰/۲۵۴
	۲	۲۳	۸۴	۱۴۵	۹۹	۰/۸۸	۲/۹۱	۰/۳۰۲
	۳	۶۲	۸۱	۱۳۴	۷۴	۱/۰۰	۲/۶۲	۰/۳۸۱
	۴	۱۱۰	۱۸۶	۴۸	۷	۰/۷۱	۱/۸۶	۰/۳۸۲
	۵	۹۳	۱۸۲	۶۳	۱۳	۰/۷۷	۱/۹۸	۰/۳۸۸
	۶	۱۳۱	۱۵۶	۵۴	۱۰	۰/۷۸	۱/۸۳	۰/۴۲۶
	۷	۱۳۹	۱۵۲	۵۱	۹	۰/۷۸	۱/۸۰	۰/۴۳۳
گویه‌های تأثیر آبر	۱	۱۰	۴۲	۷۱	۲۲۸	۰/۸۱۳	۳/۴۷	۰/۲۳۴
	۲	۱۰	۹۴	۱۶۹	۷۸	۰/۷۷۱	۲/۸۹	۰/۲۶۶
	۳	۲۷	۱۴۴	۱۳۹	۱۴۱	۰/۷۹۷	۲/۵۵	۰/۳۱۲
	۴	۳۰	۹۱	۱۵۴	۷۶	۰/۸۷۹	۲/۷۸	۰/۳۱۶
	۵	۵۲	۱۱۵	۱۱۵	۶۹	۰/۹۶۷	۲/۵۶	۰/۳۷۷
	۶	۸۰	۱۲۸	۸۴	۵۹	۱/۰۱	۲/۳۴	۰/۴۳۱

شبکه‌های آبیاری وجود دارد. به عبارتی دیگر بین دیدگاه کشاورزانی که کمتر از ۴۵ سال سن دارند با کشاورزانی که بیشتر از ۴۵ سال، سن دارند تفاوت وجود دارد. به طوری که با توجه به میانگین‌های بدست آمده می‌توان گفت پاسخگویی که کمتر از ۴۵ سال سن دارند، نسبت به دیگر پاسخگویان مشارکت بیشتری در مدیریت شبکه‌های آبیاری داشتند اما تفاوت آماری معنی‌داری بین میانگین سطوح وضعیت

به منظور تعیین تفاوت معنی‌دار بین نظرات پاسخگویان در خصوص ارتباط بین مشارکت، رضایتمندی و تامین آب در مدیریت شبکه‌های آبیاری بر حسب سطوح متغیرهای سن و وضعیت تأهل از آزمون t مستقل استفاده شد. همانگونه که در جدول شماره ۶ مشاهده می‌شود، تفاوت آماری معنی‌داری در سطح ۱ درصد بین میانگین سطوح سن پاسخگویان در ارتباط رابطه با بحث مشارکت در مدیریت

سن و وضعیت تأهل پاسخگویان در رابطه با رضایت‌مندی و تأمین آب کشاورزان در مدیریت مشارکتی شبکه‌های آبیاری مشاهده نشده است.

تأهل (متأهل و مجرد) پاسخگویان در ارتباط با مشارکت در مدیریت شبکه‌های آبیاری مشاهده نشد. همچنین تفاوت آماری معنی‌داری بین میانگین سطوح

جدول ۶- مقایسه دیدگاه بهره‌برداران در خصوص مشارکت، رضایت‌مندی و تأمین آب در مدیریت شبکه

آبیاری بر حسب سن و وضعیت تأهل

متغیر	متغیر	سطوح متغیر	تعداد	میانگین	T	سطح معنی‌داری
مشارکت	سن	۳۵<	۲۴۱	۱۸/۶۲	۲/۹۴	۰/۰۰۳**
		۳۵>	۱۱۰	۱۷/۵۷		
	تاهل	متاهل	۳۰۶	۱۸/۲۰	۰/۱۵۷	۰/۷۷۲
		مجرد	۴۵	۱۸/۹۱		
رضایت‌مندی	سن	۳۵<	۲۴۱	۱۶/۲۷	۰/۶۰۹	۰/۶۱۹
		۳۵>	۱۱۰	۱۶/۰۷		
	تاهل	متاهل	۳۰۶	۱۶/۲۹	۱/۳۹۰	۰/۱۴۵
		مجرد	۴۵	۱۵/۶۴		
تأمین آب	سن	۳۵<	۲۴۱	۱۶/۷۹	۱/۳۷۰	۰/۱۱۱
		۳۵>	۱۱۰	۱۷/۲۷		
	تاهل	متاهل	۳۰۶	۱۶/۶۹	۱/۰۳۰	۰/۱۶۴
		مجرد	۴۵	۱۵/۶۱		

** : معنی‌داری با اطمینان ۹۹ درصد

توجه به نتایج جدول، میانگین دیدگاه پاسخگویان در خصوص میزان مشارکت در مدیریت شبکه‌های آبیاری با میزان مشارکت‌پذیری در میان پاسخگویانی که دارای تحصیلات بالاتری هستند نسبت به کسانی که تحصیلات پایین‌تری دارند بیشتر می‌باشد. اما بین میانگین دیدگاه پاسخگویان در خصوص متغیرهای تأمین آب و رضایت‌مندی با توجه به سطوح تحصیلی آنها، تفاوت آماری معنی‌داری مشاهده نشده است. در واقع، این متغیرها از دیدگاه پاسخگویان به طور معنی‌داری تحت تأثیر سطوح مختلف تحصیلات قرار نگرفته‌اند.

به منظور مقایسه‌ی میانگین بین متغیرهای مشارکت با میزان مشارکت‌پذیری در مدیریت شبکه‌های آبیاری، رضایت‌مندی با میزان مشارکت‌پذیری در مدیریت شبکه‌های آبیاری، تأمین آب با میزان مشارکت‌پذیری در مدیریت شبکه‌های آبیاری بر حسب سطوح مختلف تحصیلی پاسخگویان، از آزمون F استفاده شد. بر طبق نتایج جدول ۷ بین میانگین "میزان مشارکت" پاسخگویان با توجه به سطح تحصیلی پاسخگویان، با سطح اطمینان ۹۵ درصد تفاوت آماری معنی‌داری مشاهده شد. بنابراین با

جدول ۷- مقایسه‌ی میانگین بین متغیرهای پژوهش بر حسب سطح تحصیلات

متغیرهای معیار	سطوح تغییر	فراوانی	میانگین رتبه‌ای	آماره F	سطح معناداری
مشارکت	بی‌سواد	۳۰	۹۲/۰۵	۰/۱۰۳	۰/۰۲۹**
	ابتدایی	۱۴۳	۱۰۱/۱۸		
	راهنمایی	۱۱۲	۸۴/۸۹		
	دیپلم و بالاتر	۶۶	۷۵/۸۱		
رضایت‌مندی	بی‌سواد	۳۰	۸۶/۲۴	۰/۷۳۴	۰/۵۳۲
	ابتدایی	۱۴۳	۱۱۳/۹۲		
	راهنمایی	۱۱۲	۷۱/۷۸		
	دیپلم و بالاتر	۶۶	۴۹/۰۶		
تأمین آب	بی‌سواد	۳۰	۱۰۰/۴۴	۱/۷۷	۰/۱۵۲
	ابتدایی	۱۴۳	۹۶/۹۸		
	راهنمایی	۱۱۲	۷۷/۵۵		
	دیپلم و بالاتر	۶۶	۸۶/۴۴		

** معنی‌داری با اطمینان ۹۹ درصد

* معنی‌داری با اطمینان ۹۵ درصد

همبستگی پیرسون استفاده شد. نتایج جدول ۸ نشان داد که از متغیرهای بررسی شده، بین رضایت‌مندی، تأمین آب و سن با میزان مشارکت در مدیریت شبکه‌های آبیاری رابطه مثبت و معنی‌داری وجود دارد، و بین جنسیت، وضعیت تأهل، میزان اراضی و سطح تحصیلات با متغیر میزان مشارکت در مدیریت شبکه‌های آبیاری همبستگی معنی‌داری وجود ندارد.

به منظور تعیین همبستگی بین متغیرهای مستقل تحقیق با متغیر مشارکت در مدیریت شبکه‌های آبیاری از آزمون همبستگی استفاده شد، به طوری که برای متغیرهای جنسیت، وضعیت تأهل و سطح تحصیلات با میزان مشارکت در مدیریت شبکه‌های آبیاری از ضریب همبستگی اسپیرمن و برای متغیرهای میزان اراضی آبی، رضایت‌مندی، تأمین آب و سن از ضریب

جدول ۸- تحلیل همبستگی بین متغیرهای مستقل تحقیق با مشارکت در مدیریت شبکه آبیاری

متغیر	نوع آزمون	ضریب همبستگی	سطح معنی‌داری
جنسیت	اسپیرمن	۰/۰۴۱	۰/۴۴۹
وضعیت تأهل	اسپیرمن	۰/۰۷۶	۰/۱۵۷
میزان اراضی آبی	پیرسون	۰/۰۳۵	۰/۵۰۹
رضایت‌مندی	پیرسون	۰/۳۴۹**	۰/۰۰۰
تأمین آب	پیرسون	۰/۱۴۴**	۰/۰۰۷
سن	پیرسون	۰/۱۵۶**	۰/۰۰۳
تحصیلات	اسپیرمن	۰/۰۰۲	۰/۹۷۲

نتیجه گیری

به منظور سنجش وجود تفاوت احتمالی میان دیدگاه پاسخگویان در خصوص ارتباط بین مشارکت در مدیریت شبکه‌های آبیاری بر حسب سطوح متغیرهای سن و وضعیت تأهل از آزمون t مستقل استفاده شد. نتایج نشان داد که تفاوت آماری معنی‌داری در سطح ۱ درصد بین میانگین سطوح سن پاسخگویان در رابطه با بحث مشارکت در مدیریت شبکه آبیاری وجود دارد. به عبارتی دیگر بین دیدگاه کشاورزانی که کمتر از ۴۵ سال سن دارند با کشاورزانی که بیشتر از ۴۵ سال، سن دارند تفاوت وجود دارد به طوری که با توجه به میانگین‌های به دست آمده می‌توان گفت پاسخگویانی که کمتر از ۴۵ سال سن دارند، نسبت به دیگر پاسخگویان مشارکت بیشتری در مدیریت شبکه‌های آبیاری دارند.

همچنین تفاوت آماری معنی‌داری بین میانگین سطوح وضعیت تأهل (متاهل و مجرد) پاسخگویان در ارتباط با مشارکت در مدیریت شبکه‌های آبیاری مشاهده نشد. به منظور سنجش وجود تفاوت احتمالی میان دیدگاه پاسخگویان در خصوص رضایت مندی کشاورزان از وضعیت مدیریت مشارکتی شبکه‌های آبیاری بر حسب سطوح متغیرهای (سن و وضعیت تأهل) از آزمون t مستقل استفاده شد. نتایج حاکی از آن بود، تفاوت آماری معنی‌داری بین میانگین سطوح سن و وضعیت تأهل پاسخگویان در رابطه با رضایت‌مندی کشاورزان از مدیریت مشارکتی شبکه‌های آبیاری مشاهده نشد. به منظور سنجش وجود تفاوت احتمالی میان دیدگاه پاسخگویان در خصوص ارتباط بین تأمین آب در شبکه‌های آبیاری با میزان مشارکت در مدیریت این شبکه‌های بر حسب سطوح متغیرهای (سن و وضعیت تأهل) از آزمون t مستقل استفاده شد. همانگونه که نتایج نشان داد، تفاوت آماری معنی‌داری بین میانگین سطوح سن و وضعیت تأهل پاسخگویان در رابطه با تأمین آب در شبکه‌های آبیاری با میزان مشارکت در مدیریت این

شبکه‌ها مشاهده نشد. به منظور مقایسه‌ی میانگین بین متغیر میزان مشارکت در مدیریت شبکه‌های آبیاری بر حسب سطوح مختلف تحصیلی، از آزمون F استفاده شد. نتایج نشان داد، میزان مشارکت پاسخگویان با توجه به سطوح مختلف تحصیلی آنان، با سطح اطمینان ۹۵ درصد تفاوت آماری معنی‌داری مشاهده شد. بنابراین با توجه به نتایج جدول، میانگین دیدگاه پاسخگویان در خصوص میزان مشارکت در مدیریت شبکه آبیاری با میزان مشارکت‌پذیری در میان پاسخگویانی که دارای تحصیلات بالاتری هستند نسبت به کسانی که تحصیلات پایین‌تری دارند بیشتر می‌باشد. به منظور مقایسه‌ی میانگین بین متغیر میزان رضایت‌مندی با میزان مشارکت در مدیریت شبکه‌های آبیاری بر حسب سطوح مختلف تحصیلی، از آزمون F استفاده شد. نتایج نشان داد، میزان رضایت پاسخگویان با توجه به سطوح مختلف تحصیلی آنان، تفاوت آماری معنی‌داری مشاهده نشد. به منظور مقایسه‌ی میانگین بین متغیر تأمین آب با میزان مشارکت در مدیریت شبکه‌های آبیاری بر حسب سطوح مختلف تحصیلی، از آزمون F استفاده شد. نتایج نشان داد، تأمین آب پاسخگویان با توجه به سطوح مختلف تحصیلی آنان، مشاهده نشد. به منظور تعیین همبستگی بین متغیرهای مستقل تحقیق با متغیر مشارکت در مدیریت شبکه‌های آبیاری از آزمون همبستگی استفاده شد، به طوری که برای متغیرهای جنسیت، وضعیت تأهل و سطح تحصیلات با میزان مشارکت در مدیریت شبکه‌های آبیاری از ضریب همبستگی اسپیرمن و برای متغیرهای میزان اراضی آبی، رضایت‌مندی، تأمین آب و سن از ضریب همبستگی پیرسون استفاده شد. نتایج نشان داد، از متغیرهای بررسی شده، بین رضایت‌مندی، تأمین آب و سن با میزان مشارکت در مدیریت شبکه‌های آبیاری رابطه مثبت و معنی‌داری وجود دارد، و بین جنسیت، وضعیت تأهل، میزان اراضی و سطح تحصیلات با متغیر میزان مشارکت در مدیریت

بهینه فرآیندهای مشارکتی و استفاده از توان حداکثری کشاورزان برای غلبه بر مشکلات توانمندسازی گردند و از ظرفیت و توان سایر دستگاه‌های از جمله جهاد کشاورزی و اداره تعاون به منظور برگزاری فعالیت‌های آموزشی، ترویجی و مشارکتی با حضور مستمر و فعال کشاورزان استفاده شود.

تقدیر و تشکر

این مقاله از پایان نامه کارشناسی ارشد دانشگاه آزاد اسلامی واحد شوشتر استخراج شده است.

شبکه‌های آبیاری همبستگی معنی داری وجود ندارد. در نهایت برای ادامه مطالعات آتی پیشنهاد می‌شود، قوانین و مقررات مربوط به میزان مشارکت تشکل‌های بهره‌بردار از جمله تعاونی‌های آبران به عنوان یکی از الزامات اساسی در راستای اجرایی بهبود میزان مشارکت اصلاح‌شود. دوره‌های آموزشی و ترویجی برای کشاورزان خصوصاً مباحث مربوط به مشارکت و فعالیت‌های گروهی با تأکید و تمرکز بر استفاده از ظرفیت تعاونی‌های آبران موجود در منطقه برگزار شود. تشکل‌های آبران به منظور مدیریت

منابع

- ۱- آقاپور، م. (۱۳۸۸). بررسی عوامل مؤثر بر پذیرش تشکل‌های مردمی مرتبط با آب (مطالعه موردی: گتوند)، مجموعه مقالات اولین همایش ملی رویکردهای نوین مشارکت‌های مردمی در مطالعه، بهره‌برداری و نگهداری از شبکه‌های آبیاری و زهکشی، شیراز، صص ۴۱-۲۸.
- ۲- بقایی، ح، دهکردی، ف و باقری، ه. (۱۳۹۰). اثرات احداث شبکه‌های آبیاری و زهکشی با رویکرد مشارکت مردمی، دومین کنفرانس ملی پژوهش‌های کاربردی منابع آب ایران، زنجان. مردمی، شرکت مدیریت منابع آب ایران، شیراز.
- ۳- تصدیقی، محمد علی (۱۳۹۰)، موانع توسعه شایسته سالاری در سازمان‌های دولتی ایران و راهکارهای آن، مجموعه مقالات اولین همایش توسعه شایسته سالاری و سازمان‌ها، تهران: شیوه.
- ۴- توتونچی، م. (۱۳۸۹). شناسایی عوامل مؤثر بر مشارکت گندم‌کاران شهرستان دزفول در مدیریت شبکه‌های آبیاری و زهکشی، پایان‌نامه کارشناسی ارشد مدیریت کشاورزی، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد شوشتر.
- ۵- توکلی، م. کیانی، ا. (۱۳۹۱). بررسی مشارکت مردمی در رابطه با سطح توسعه روستایی مطالعه موردی: روستای گرم سالار رضا. همایش ملی توسعه روستایی. دانشگاه گیلان، رشت.
- ۷- حامدمقدم، ا. (۱۳۷۹). توسعه روستایی و مشارکت، چاپ دوم، تهران: انتشارات دانشگاه تهران.
- ۸- شریفی، امید. ۱۳۸۸. بررسی عوامل مؤثر بر مشارکت بهره‌برداران در شبکه آبیاری و زهکشی اراضی زیر سد جیرفت در استان کرمان، دومین همایش معرفی فرصت‌های سرمایه‌گذاری استان کرمان. آبان‌ماه ۱۳۸۸
- ۹- منفرد، ن. (۱۳۹۰) تعیین‌کننده‌های مشارکت کشاورزان در تعاونی‌های تولید: مورد مطالعه استان بوشهر، مجله علوم و آموزش کشاورزی ایران، جلد ۷، شماره ۱، صص ۱۷-۲۵.
- ۱۰- میرزایی، آ و میردامادی، سیدمهدی. (۱۳۹۱). سازه‌های مختلف تأثیرگذار بر تمایل کشاورزان استان گلستان به مشارکت در تشکل‌های آبران، فصلنامه روستا و توسعه، سال ۱۵، شماره ۱، صص ۱۳۵-۱۵۱.
- ۱۱- نجفی، ب. و شیروانیان، ع. (۱۳۹۲) بررسی امکانات مشارکت کشاورزان و سازمان‌های محلی در مدیریت شبکه‌های آبیاری و زهکشی، اقتصاد کشاورزی و توسعه، ۹ (۳۳)، صص ۱۱۹-۱۴۷.

9-Azizi Khalkheili, T. and Zamani, G. (2009). Farmer participation in irrigation management: The case of Doroodzan Dam Irrigation Network, Iran. Agricultural Water Management, 96(5): 859-865.

10-Faham, e. Hosseine, S and Darvish , A.(2008). Analysis of factors influencing rural peoples participation in National Action plan for sustainable management of land and water resources in Hable-rud basin,iran, A merican Journal of Agricultural and biological sciences 3(2):457-461

11-Krejcie, R.V., & Morgan, D.W. (1970). Determining Sample Size for Research Activities. Educational and Psychological Measurement, 30, 607-610

12-LePine, J. A., Erez, A. And Johnson, D. E. (2012). The nature and dimensionality of organizational citizenship behavior: A critical review and meta-analysis. Journal of Applied Psychology, 87(1), 52-65 .

13-Smith, A., Organ, D. W. And Near J. (2015). Organizational citizenship behavior: Its nature and antecedents. Journal of Applied Psychology, 68(4), 653-66